

Liud'e, kadri

so najdragocenejše kar imamo

Sešerko Franc, 1933, zidarSKI pomočnik pri »Gradisu« v Strnišču, dela v naselju, je član jurišne brigade.

Rakuša Viktor, 1930, zidarSKI pomočnik pri »Gradisu« v Strnišču, dela na zgradbi za elektrolizo, član jurišne brigade.

Fridrih Janko, 1930, zidar pri »Gradisu« v Strnišču, dela na zgradbi za elektrolizo, j. član jurišne brigade.

Ferlinc Janez, 1926, zidar pri »Gradisu« v Strnišču, član jurišne brigade, sedaj je v delovodski šolji v Mariboru.

(Nadaljevanje z druge strani)

pod zaščito države in zadrug. Na svet zadrugne ekonomije je ravnotako sijalo sonce kot na druge njive, je ravnotako zalival dež kot drugje. Vrata ekonomije so bila široko odprta za vse posestnike in delavce, ki so preje delali kot težaki na tej zemlji. Bezjakovim so svojčas zraven domačih sedem otrok pomagale na tem svetu delati štavilne družine iz Markovcev, kot na primer Cenčovi, Andrečkovi, Antonovi, Hudžekovi, Čavljari, Lačnovi, Vukovi, Babičevi, Burdovi, Strmščekovi, Vožatovi, Sablarovi, Jožekovi, Arnovi, Frasovi, Žitnikovi, Geršini in iz Zabočevce Princlovi. Vse te in druge družine je čakala tudi sedaj zadrugna zemlja, vendar niso prišli. Niso prišli k setvi niti k žetvi. Poslušali so sovražnike napredka, ki so kazali na sedem članov ekonomije, ki niso mogli sami zmagovati dela, jih sramočili in kričali o škodi, ki nastaja zaradi zaostajanja dela. Na pomoč je prišlo nekaj ljudi, ki so se zavedali, da so prišli na pomoč delu domovine, ki služi vzgoji zadrugnikov.

V Novi vasi sta pred nekaj dnevi podpisovali vstop v zadrugo tudi

družini Kostanjevec in Kolarič. Več delovnih moči, več orodja, več živine in vsega več bo omogočilo zadrugnikom urediti zadrugno gospodarstvo, ki bo praktičen dokaz vsej okolici, da je za svobodne ljudi nove Jugoslavije dovolj sveta za obdelovanje, dovolj možnosti za izražanje patriotizma, dovolj možnosti za urejnost življenje in za odpravljanje krivice starega družbenega reda, ki jih ljudem našega časa ni treba trpeti in prenašati, saj jih pred temi štiti ljudska oblast.

Zanimivo je, s čim poedinci sedaj utemeljujejo svojo naprednost, ko pa praktično kažejo ravno obratno nazadnjaštvo. Marsikoga so preje v Zabovcih, Markovcih in Novi vasi smatrali za podjetnega in pametnega gospodarja. Ravno sedaj bi ta ali oni imel najlepšo priliko uveljaviti svoje sposobnosti in znanje, namesto da se skriva za nemogočimi izmišljotinami in lažmi. Ne sramujejo se pred svojimi otroci očitka strahopetnosti. Na tisoče delavcev odhaja dnevno več kilometrov daleč na svoje delovno mesto, oni pa se bojijo iti par korakov na zadrugno polje na delo. Sedaj imajo s pomočjo svo-

Kar smo začeli, bomo tudi dovršili To velja tudi za zadrugne domove

Pretekli sta dve leti, odkar je bilo sklenjeno, zgraditi v ptujskem okraju v 25 gospodarskih in kulturnih središčih zadrugne domove.

Potreba po teh domovih je bila velikokrat ustno in pismeno razložena. V nekaterih krajih so potrebo razumeli, drugod pa množičnim organizacijam in krajevnim upravam za zadrugne gradnje ni uspelo pojasniti množici, kaj ima za posledico, da zadrugni dom ni dograjen, ali pa je deloma dograjen, pa sedaj vsled vremenskih neprilik še to razpada. Okrajna uprava za zadrugne gradnje sicer to stanje opravičuje na več načinov.

V načelu je gradnja zadrugnih domov postavljena na prostovoljno delo, kar pomeni, da tudi dalj časa na gradnji zaposleni strokovni delavci ostajajo brez živilskih in industrijskih nakaznic. Je vprašanje, v koliko bi bili strokovni delavci pripravljeni dalje časa prostovoljno in brezplačno delati na gradnjah, ker v letošnjem letu ni bilo potrebnih kreditov. Mnogim strokovnim delavcem je bilo obljubljeno plačilo. Ker tega ni bilo in okrajna uprava še sedaj dolguje nekaterim gotove zneske, so ti po preteku gotovega časa zapustili delo. Nekateri strokovni delavci pa so bili z gradbišč tudi poslani drugam. Bilo je tudi vprašanje gradbenega materiala, posebno gradbenega železa, žičnikov in strešnikov. Če pa vzamemo v poštev dejstvo, da bi mnogo manjkajočega materiala bilo mogoče dobiti iz lokalnih virov, to vprašanje v veliki meri odpade.

Sedaj je odveč vsako nadaljnje analiziranje, zakaj v letošnjem letu v gradnji zadrugnih domov ni bilo

večjih uspehov. Glavna gradbena sezona je minila. Po dveh letih dela lahko ugotovimo, da je dograjenih v surovem stanju v okraju deset zadrugnih domov. Od tega so bili v lanskem letu zgrajeni domovi v Juršincih, Podlehniku, Veliki Nedežji in v Rogoznici; v letošnjem letu pa v Gorišnici, Markovcih, Dornavi, Trnovski vasi, Litmerku, Janeževcih. Popolnoma zgotovljen pa je le dom v Muretincih.

Na ostalih gradbiščih so dela različno napredovala. Ponekod so dogradili stavbe do ostrejša že v lanskem letu, letos pa se delo ni premaknilo nikamor naprej. Pri Vidu in na Turnišču so imeli material, napravili pa niso ničesar, in še to, kar je bilo v lanskem letu dograjeno, sedaj propada.

Prilike so dozdali v Leskovcu. V Cirkulanah, Zavrču, Staršah, Slovenji vasi, Stopercih, Majšperku in v Stojncih so dela ostala pri temeljih. Na Hajdini so do polovice dogradili temelje, v Vitomarcu pa je obstojal le namen graditi zadrugni dom, ker v materialnem pogledu ni nikjer ničesar opaziti.

Nekatere objektivne težave v pogledu kreditov in materiala, večkratno menjanje osebja okrajne uprave ter zadolževanje iste z drugimi nalogami, nedelavnost krajevnih uprav in nekateri drugi razlogi so vzrok sedanjega stanja. Ob vsem tem ni čudno, če okrajna uprava za zadrugne gradnje ne ve, da ima v ormoški poljski opekarni že nad eno leto 40.000 zidakov, ki ovirajo izvrševanje plana v opekarni. Nedograjene stavbe vsekakor niso v čast niti okrajni upravi, niti krajevnim upravam in množičnim organizacijam. Od njihovega čuta do občeljudske imovine je v veliki meri odvisno, kako dolgo bodo še izpostavljene vremenskim neprilikam in propadanju.

Proti svoji volji

Prizadevanje marljivih ljudi za doseg delovnih uspehov prekinjajo dogodki, ki si jih nihče ne želi. Proti svoji volji se mora marsikdo za krajiš ali daljši čas mesto delovni disciplini podrediti bolniški disciplini. Nezgode raznih oblik so k sreči redke, vendar večkrat resna šola.

Cer Rudolf, pomožni delavec pri »Gradisu« v Strnišču, ima poškodovane 3 prste na levi roki. Očistil je hotel desko na skobelnem stroju.

Rotvaljn Ivan, delavec v Tovarni glinice in aluminija v Sirmišču zdravi desno roko. Pri dolbenju lukenj v betonu mu je udarec s kladivom poškodoval dlančnico na desni roki.

Hergula Avguština, kvalificirani tesar pri nadzorništvu proge LO, ni mogel predvideti, da mu bo pri tesanju mostovnih pragov košček lesa poškodoval desno oko.

Kukovec Ivan, gozdni delavec pri RKGS v Dornavi, zdravi levo nogo. V gozdu je spremljal voz. Na korenini drevesa mu je spodrsnilo in je padel pod zadnje kolo.

Kirbiš Jožef, gozdarski delavec pri Gozdnem gospodarstvu gozdne uprave v Ptuj, ima poškodovano levo nogo v glčnji. Na potu iz gozda se mu je na strmini spodrsnilo. Padel je in si pri tem poškodoval nogo.

Veliki član dela in malo število nezgod potrjuje, da se delovni ljudje izogibajo vseh možnosti, ki bi škodoval njihovo delovno sposobnost. Prevzgoja nevalificiranih delovnih moči in kvalificirane ter premazovanje raznih težav dokazuje, da je delo velika šola, v kateri si vsakdo prizadeva biti med spretnimi učenci.

Na ekonomiji potem dalje redili. Nabavili jih bodo najmanj 1.000.

Vrtna grede so zasajene z zimsko esolato in porilem. Na nekaterih navažajo in podkopavajo hlevski gnoj. Novo zgrajen čebelnjak v vrtu čaka na panje čebel, ki bodo v prihodnjem letu polnile satovnice s cvetličnim medom.

Upravnik tov. Vertič pravi, da so za letos vsa dela končana, da je plan za leto 1949 stodoletno izpolnjen, v nekaterih gospodarskih panogah pa celo za 50% presežen. Za leto 1950 imajo precej višji plan, ker bodo povečali orno površino in zvišali število živine. Vrt pa bodo povečali za 150%, ker je potreba po površinah vedno večja.

Delavci in delavske ekonomije se pripravljajo na naloge prihodnjega leta. Delajo po normah, ki jih kot pravi tov. upravnik, tudi pridno presegajo. Na Dan republike so razglasili 3 udarnice in enega udarnika. Ta je konjar tovariš Gozdnik Stanko. Udarnice pa so postale: svinjerejka tov. Širc Barčka ter poljski delavki Ljubec Matilda in Berak Marija. Imajo pa še pridnih delavk, to so: 75 letna tov. Ramšekova, tov. Pajnikherjeva, 65 letna Marohova, 64 letna Doklova ter 63 letna Čehova ter druge, ki ne zaostajajo za mlajšimi delavkami. V vrtu dela tudi tov. Senčarjeva, mati 6 otrok.

Priletnim ženicam se vidi, da so v življenju mnogo delale. Še sedaj so odporne. Na vrtu so letos pridelale 79.000 kg povrtnin. Ekonomija jih je dala za prehrano delovnim ljudem.

Mestna ekonomija v Ptuj ima 4 udarnike

Mnogo ljudi hodijo mimo ekonomije in vrtnarstva MLO Ptuj, toda le nekateri so opazili tekoma leta ves njen gospodarski napredak. 18.000 litrov mleka, ki so ga dobili naši otroci od krav z mestne ekonomije, je sicer lepa količina, ki je pa veliki večini ljudi neznan. 42 glav goveje živine redijo na ekonomiji, od tod ta velika količina mleka. Govedo čiste pingavske pasme so pasli še v pozni jeseni, dokler je bilo lepo vreme. Nekaj krme so s tem prahrnili. Pretesni hlevi so ovirali še nadaljne razširitve govejeje. Zato pa je dobila tem večji razmah kokoška farma. Veliko število čisto belih leghornov vzbudi zanimanje vsakega mimoidočega. Ko jih tov. Vertičeva krmi, je med njimi pravo prerivanje. Vsaka kokoška zahteva svoj delež. V prejšnjih časih je bil ta prostor zapušen. Sedaj je živahen kot mravljišče. Novinke že ne sejo in tov. Vertičeva bo spomlad vsak dan pobrala vsaj 150 jajc. Spomlad nameravajo kokoško farmo celo povečati. Umetna valnica v Ptujju jim bo zopet, kot letos, dobavila piščance, ki jih bodo

Dopisujte v „Naše delo“

Zavoljšja in za potrebe Aralo-Kaspijske kotline.

A reka ni samo voda. Reka je tudi pot. Reka je vir pogonske sile. Reka je prigor, kjer živijo ribe.

Priroda je zapletena in porazmisli si moramo o vsem, če jo hočemo preobraziti.

Porazmislimo najprej o poti Volga je velika vodna pot, velika reka, ki spaja Evropo z Azijo. Po dolžini in širini se malokateri veleok lahko meri z Volgo, globoka pa Volga ni. Poleti je skoraj v vsem gornjem toku plitva, da morajo večje ladje čakati v pristanih. V tem času plujejo parniki in vlečeje tovorne čolne samo po srednjem in spodnjem toku Volge. A tudi dolnja Volga ni dosti globlja.

Volga ni več mlada reka, ampak je že starka. S težavo vleče s seboj tovor naplavin, s katerimi jo zasipajo z vseh strani pritoki. Pogosto nima moči, da bi odvlekla naplavine po dnu dalje, pa jih na poti spusti in si tako sama zagraja strugo s sip nam in prodjici, sama ustvarja počezne plitvine — »perekate«. Potem pa mora te pregrade obiti v zavinkih zdaj na desno zdaj na levo in tako zapušča mesta, ki so bila sezidana na njenih bregovih. Mesti Sizarin in Saratov je že zapustila in prav tako usoda se bliža Kujbiševu (Samari).

Poleti sega voda na »perekatih« človeku do pasu ali celo samo do kolena. Težavno se tedaj pomikajo ladje naprej. Venomer se čuje kapitanovo povelje: »Vsi možje na krov!« Ladjo vlečejo zdaj naprej, zdaj nazaj, zdaj v desno, zdaj v levo kakor utrjenega konja, ki ne more premakniti težkega voza iz peska. Na reki tudi pravijo »voz« ladji, ki jo vlačijo na vrvi. Koliko časa, potu in premoga stane vsak »perekate!«

Volgo moramo poglobiti, da bo postala poglavitna velika cesta naše dežele. Zelenice, ki vodijo od zahoda in od vzhoda k Volgi, bodo dovozne poti k tej veliki vodni cesti. Potem bomo laže pošiljali tovore po velikanskem prostranstvu naše dežele.

Reke so žile, ki raznašajo po telesu dežele gradivo za gradnjo neštetih celic — mest, tovarn, kolhozov. A te žile niso spojene v zaključen sistem krvnega obtoka.

Z razrastki pritokov se reke zelo približajo druga k drugi. Človek bi mislil, da zadostuje, če izkopljemo med njimi tu tri, tam pet, drugje deset kilometrov — in reke bodo spojene. Če pa se reke spojijo, povežejo med seboj tudi morja, v katero se izlivajo.

Volga je že davno z verigo rek in prekopov — z Marijinijskim sistemom — spojena z Baltskim morjem. Ta stari plitvi sistem prekopov se sedaj dograja v globoko vodno pot med Volgo in Baltskim morjem. Novi prekop med Belim in Baltskim morjem ji odprl izhod v Belo morje. Po Kami, Kolvi in Višeni se lahko spoji s Pečoro in tedaj se ji odpre pot v tretje morje — v Severno Ledeno morje.

Tako bo Volga povezana s tremi morji. A ko jo zveže še prekop z Donom bo imela izhod še v dve morji — v Črno in Azovsko. Na vzhodu bo spojena z Dnjeпром. Tedaj bo Volga dejanska velika vodna pot. Spojena bo s petimi morji in z vsemi velikimi rekami evropskega dela naše dežele. A lahko pojdemo še dlje, za Ural, v Sibirijo in spoji jo Volgo po Iseti in Tobolu z velikimi rekami Sibirije.

Reke, ki so bile doslej ločene si bodo podale roke.

tem omrežjem vodnih poti se ne bo moglo po dolžini vzporediti nobeno drugo. Njegovo osrednje pristanišče bo Moskva. Prekop med Volgo in Moskvo je že dograjen. Iz Moskve bo mogoče potovati na istem parniku v Leningrad in v Baku, v Sevastopol in Arhangelsk, v Rostov, v Kijev in v Novosibirsk.

Malj parniki in tovarni čolni bodo izginili z Volge. Po njej bodo plule velike mogočne ladje.

Sovjetska dežela bo postala močnejša. Če bi je kdaj napadli sovražniki, jim bodo odplule naproti po globokih vodnih cestah plavajoče trdnjave, ki bodo štiti našo gradnjo.

A reka ni samo cesta. Reka je tudi vir pogonske sile. Reka ima poleg dolžine in globine še eno mero — višino, tisto višino s katere pada v morje.

»Volga se izliva v Kaspijsko morje« to dejstvo je prav tako vsakomur znano kakor dejstvo, da »konji volgo ozve«. Ne ve pa vsakdo, da pada Volga v Kaspijsko morje z višine dvesto metrov. In prav te dvesto metrov nam lahko da pogonsko silo!

Če bi voda Volge padala v morje strmoglavo, bi imeli slap, s katerim se ne bi mogla meriti nobena Niagara. Toda Volga ne pada nenkrat marveč se počasi spušta po komaj opaznem pobočju, dolgem tisoč kilometrov. Treba bo torej zgraditi vodne elektrarne na mnogih mestih, ne samo na enem. Po projektu Velike Volge mora biti zgrajenih dva in dvajset vodnih elektrarn.

V začetku je Volga ozka in slabotna rečica. Tam ji ni mogoče nič vzeti. A vsak pritok Volgo širi, vsak jo krepi. In tam kjer je široka, kjer teče v njeni strugi mnogo vode hkrati, tam bomo gradili vodne elektrarne da ne bo uč Volge propadala brez koristi.

Priroda in ljudje

Ziv Zemljevid Naše Dežele

Dejal sem, da živega zemljevida še nimamo. Pa to ni res. Sam sem že videl živ zemljevid. Bilo je v jeseni leta 1933 v Akademiji znanosti.

Velika sejna dvorana je bila polna. Vršilo se je občno zborovanje akademikov. A med navzočimi ni bilo mnogo akademikov. Ti so vsi dobili prostor za dolgo mizo na vzvišenem mestu. Dvorana je bila polna ljudi, ki so prišli sodelovat pri delu Akademije. Za mnoge je znanjalo prostora. Na nabrežju pri glavnem vходу so se gnetli ljudje in zahtevali, da jih brezpogojno pripustijo k seji. Vsak je hotel priti čim prej p granitnem stopnišču navzgor do velikanskih težkih vrat. Ta vrata so stara sto in petdeset let. Mnogo znanstvenikov je šlo skozi ta vrata, a nikdar dotlej jih še ni oblegala tolika množica.

Kaj je privabilo to množico? Ali morda poročilo o najnovejših izsledkih na področju integralnega računa? Ali morda predavanje o novo najdenem spomeniku staroruske literature?

Ne, take reči zanimajo le majhno število ljudi.

Občno zborovanje Akademije je razpravljalo o stvari, ki zanima vse. Razpravljalo je o preobrazbi dežele, o Volgi, ki je še ni, o bodoči Veliki Volgi.

Predavanje je bilo posebne vrste — takih predavanj v prejšnjih časih v Akademiji ni bilo. Tudi akademik, ki je predaval, ni bil tak, kakršne je bila Akademija navajena videti v svojem zidovju. Bil je revolucionar, Leninov prijatelj — Kržianovski.

Za predavateljevo mizo je visel zemljevid Zveze sovjetskih socialističnih republik, ki je segal skoraj tik do stropa.

In nenadoma je zemljevid oživel. Na obrat stikala so na njem zagorele rdeče črtice jezov morda prostranstva namakanih polj, rdeče kapilarne cevi prekopov in zelene proge gozdov. Kakor nabrekne vene na roki, ki jo tesno prevežemo, tako so nabrekle nad jezovi, modre vejice rek in so se razlila zaježitvena jezera kot modre pege. Po zemljevidu so stekle zelene pikčaste črte električnih vodov in povezale mesta in pokrajine med seboj. Zagorele so bele luči elektrarn. Tu je velika elektrarna pri Kujbiševu, tu Jaroslavka, tu permska in tucati drugih, tam pa je celo bleščéče se ozvezdje, plejada valdajskih elektrarn.

Tega vsega še ni. Teh jezer, teh jezov in elektrarn še ni.

T zemljevid kaj našo deželo, kakršna bo po treh petletkah.

USODA VOLGE

O čem je razpravljalo zborovanje Akademije? Razpravljalo je o usodi rek in morij naše dežele. O usodi rek in morij še nikdar niso odločala zborovanja učenjakov. Reke so nastajale, rasle in preostajale brez akademikov. Morja so poplavljala koptino in se spet odteka, ne da bi kdo zavestno ravnal njihovo usodo in življenje.

Zdaj pa je prišel čas, ko so ljudje začeli odločati o njihovi usodi. Prva sta prišla pred sodišče Volga in Kaspij.

Preobraziti hočemo Volgo, da bomo lahko vzeli z nje vodo za namakanje